

Một số biện pháp nâng cao vai trò của các tổ chức công đoàn trong bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các cơ sở giáo dục

Lê Thanh Phong*

*Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 03/07/2024; Accepted: 8/7/2024; Published: 12/7/2024

Abstract: In recent years, the care and protection of the legal and legitimate rights and interests of interest groups and workers in educational institutions has always been of concern to trade unions at all levels with many meaningful programs and activities, meaningful, practical. Thereby, the trade unions promoting well the role and function of practical activities, truly being the nucleus to mobilize, gather, and take care of protecting the rights and obligations of union members and workers, contributing to building the Agencies and units are comprehensively strong and successfully complete all assigned tasks. This is the main function and a measure to evaluate the performance of the union. In the article, the author proposes a number of measures to enhance the role of trade unions in protecting the legal rights and interests of workers in today's educational institutions.

Keywords: Trade unions, workers, educational institutions, legal rights and interests, Vietnamese law.

1. Đặt vấn đề

Cùng với sự hình thành và phát triển của thị trường lao động, quan hệ lao động ở nước ta cũng được hình thành và có bước phát triển nhất định, quyền và lợi ích của người lao động đã ngày càng được chú trọng và quan tâm thông qua nhiều chủ trương, chính sách, của Đảng và pháp luật của Nhà nước. Các tổ chức chính trị - xã hội của người lao động, đặc biệt là tổ chức công đoàn các cấp cơ bản đã phát huy tốt vai trò đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động cả nước nói chung và người lao động trong các cơ sở giáo dục (CSGD) nói riêng. Tuy nhiên, việc chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích của người lao động trong các CSGD, đặc biệt là các CSGD ngoài công lập cũng còn nhiều bất cập, thiếu sót dẫn đến quyền và lợi ích của một bộ phận người lao động trong các CSGD chưa tương xứng với những thành tựu của công cuộc đổi mới và đóng góp của người lao động. Vì vậy, nâng cao vai trò của các tổ chức công đoàn trong bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD trong bối cảnh hiện nay là tiền đề quan trọng và đảm bảo cho những quan hệ lao động được xây dựng một cách hài hòa, đoàn kết, sự cảm thông, chia sẻ, hiểu biết lẫn nhau, cùng tạo điều kiện thuận lợi cho người sử dụng lao động và người lao động hoàn thành nhiệm vụ, công việc của mình.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của các tổ chức công đoàn trong việc

bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD

Pháp luật Việt Nam hiện nay đã có các quy định về việc chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích của người lao động nói chung và người lao động trong các CSGD nói riêng. Theo đó, các tổ chức công đoàn thực hiện vai trò đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của đoàn viên công đoàn, người lao động trong các CSGD; tham gia, thương lượng, ký kết và giám sát việc thực hiện thỏa ước lao động tập thể, thang lương, bảng lương, định mức lao động, quy chế trả lương, quy chế thưởng, nội quy lao động, quy chế dân chủ ở trong các CSGD; tham gia, hỗ trợ giải quyết tranh chấp lao động; đối thoại, hợp tác với người sử dụng lao động xây dựng quan hệ lao động hài hòa, ổn định và tiến bộ.

Các tổ chức công đoàn phải nắm chắc và dựa trên các quy định của pháp luật nói chung và pháp luật về lao động nói riêng làm công cụ chủ yếu, đồng thời phối hợp với các đoàn thể chính trị - xã hội khác của người lao động để thương thuyết, hòa giải, khuyến nghị cùng với người sử dụng lao động chăm lo đời sống vật chất, tinh thần và đấu tranh bảo vệ quyền làm chủ của người lao động. Trước những yêu cầu đó, đòi hỏi tổ chức công đoàn các cấp phải không ngừng đổi mới tổ chức và hoạt động của công đoàn sao cho phù hợp với cơ cấu lao động, nhu cầu, nguyện vọng của người lao động trong các CSGD, nhất là các CSGD ngoài công lập. Tập trung

làm tốt vai trò đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động, tập thể người lao động.

2.2. Thực trạng về vai trò của các tổ chức công đoàn trong việc bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD

Trong những năm qua, công tác chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động trong các CSGD đã được quan tâm đúng mức. Đảng và Nhà nước đã xây dựng, ban hành nhiều chính sách, pháp luật, quy định về việc làm, tiền lương, thu nhập, nhà ở, điều kiện làm việc, hệ thống chính sách bảo hiểm, bảo trợ thất nghiệp; các chính sách chăm lo đời sống văn hóa, tinh thần của người lao động trong các CSGD. Tổ chức công đoàn các cấp cơ bản đã phát huy tốt chức năng của mình trong việc chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích cho người lao động trong các CSGD. Ở nhiều CSGD, nhất là trong các CSGD công lập của Nhà nước, công đoàn thực sự là chỗ dựa về tinh thần của người lao động.

Tuy nhiên, việc chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích của người lao động trong các CSGD, nhất là các CSGD ngoài công lập cũng còn những hạn chế nhất định. Một số nội dung chính sách, pháp luật, quy định của Nhà nước còn chưa rõ ràng, không ổn định, chưa phù hợp với cơ chế thị trường và sự phát triển kinh tế - xã hội đất nước. Mặc dù các Bộ luật và luật có nội dung liên quan đến quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động nói chung và trong các CSGD nói riêng đã được sửa đổi, bổ sung nhiều lần. Chính phủ đã ban hành nhiều văn bản hướng dẫn thi hành, nhưng khung pháp lý về quan hệ lao động, về bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD còn nhiều bất cập, thiếu sót. Đời sống vật chất, tinh thần của một bộ phận không nhỏ người lao động trong các CSGD còn nhiều khó khăn, bức xúc, đặc biệt là bộ phận những người lao động trong các CSGD ngoài công lập... Cán bộ công đoàn chưa được trang bị đầy đủ kỹ năng, nghiệp vụ, là người làm công ăn lương cho người sử dụng lao động nên chưa thực hiện tốt chức năng đại diện cho người lao động, pháp luật chưa có chế tài xử lý các đơn vị không thực hiện đúng các quy định của pháp luật lao động và Luật Công đoàn nên việc vi phạm xảy ra nhiều, chưa có giải pháp bảo vệ cán bộ công đoàn nên họ chưa mạnh dạn thực hiện tốt vai trò của mình.

2.3. Một số biện pháp nâng cao vai trò của các tổ chức công đoàn trong bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD

2.3.1. Nâng cao nhận thức của cán bộ công đoàn về quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về vai trò của giai cấp công nhân và tổ chức công đoàn trong bối cảnh mới

Xây dựng giai cấp công nhân và tổ chức công đoàn vững mạnh sẽ góp phần quan trọng vào việc xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam vững mạnh. Nắm vững những quan điểm cơ bản của Đảng về giai cấp công nhân và Công đoàn Việt Nam là vấn đề có tầm quan trọng hàng đầu, có ý nghĩa quyết định trong xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam và các tổ chức công đoàn hiện đại, lớn mạnh trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Đặc biệt là phải nêu cao tinh thần quán triệt đến các tổ chức công đoàn trong các CSGD trên cả nước theo tinh thần Nghị quyết số 02-NQ/TW, ngày 12/6/2021 của Bộ Chính trị “về đổi mới tổ chức và hoạt động của Công đoàn Việt Nam trong tình hình mới”. Nghị quyết đã nêu rõ quan điểm chỉ đạo: “*Xây dựng Công đoàn Việt Nam vững mạnh là góp phần quan trọng xây dựng Đảng và hệ thống chính trị, tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân và bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa*”. Do vậy, trong các hoạt động cần khơi dậy ý chí, khát vọng, tinh thần tự hào, tự tôn dân tộc, đồng thời phải thường xuyên nâng cao nhận thức của cán bộ công đoàn về quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về vai trò của giai cấp công nhân và các tổ chức công đoàn trong bối cảnh mới.

2.3.2. Hoàn thiện, đồng bộ các quy định của pháp luật về bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động thông qua các tổ chức công đoàn

Xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch, trọng tâm là xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân. Theo đó, cần thường xuyên rà soát, hoàn thiện, đồng bộ các chính sách, pháp luật về lao động; nghiên cứu, sửa đổi, bổ sung Luật Công đoàn năm 2012; đổi mới, nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về lao động và tổ chức đại diện của người lao động trong các CSGD; cơ quan quản lý nhà nước cần tích cực phối hợp với tổ chức công đoàn các cấp tăng cường kiểm tra, thanh tra, giám sát việc thực hiện chính sách, pháp luật về lao động, công đoàn trong các CSGD; Chính phủ, các bộ, ngành liên quan và chính quyền các cấp tăng cường phối hợp với công đoàn; xây dựng các chương trình, quy chế phối hợp, kế hoạch hoạt động nhằm chăm lo, bảo đảm quyền lợi của người lao động trong các CSGD, hỗ trợ và

tạo điều kiện để công đoàn hoạt động đúng tôn chỉ, mục đích, thiết thực, hiệu quả, đồng thời cần phải xây dựng thống nhất, đồng bộ các văn bản hướng dẫn thực thi.

2.3.3. Không ngừng đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của các tổ chức công đoàn trong các CSGD

Đây cũng chính là chỉ đạo của Đảng đối với tổ chức Công đoàn Việt Nam tại Nghị quyết số 02-NQ/TW, ngày 12/6/2021 của Bộ Chính trị “về đổi mới tổ chức và hoạt động của Công đoàn Việt Nam trong tình hình mới”. Phải tiếp tục đổi mới hơn nữa nội dung và phương thức hoạt động theo hướng khoa học, sáng tạo, phù hợp với từng đối tượng đoàn viên, người lao động trong các CSGD; phát huy dân chủ gắn với tăng cường kỷ luật, kỷ cương, coi trọng công tác phối hợp, nâng cao hiệu quả giám sát và phản biện xã hội. Xác định rõ nội dung trọng tâm, trọng điểm của hoạt động công đoàn Việt Nam hiện nay, trong đó tổ chức công đoàn các cấp cần chú ý đến việc bảo vệ lợi ích vật chất cho người lao động trong các CSGD như việc làm, thu nhập, phúc lợi, bảo hiểm... trên cơ sở đảm bảo hài hòa giữa người sử dụng lao động và người lao động, tránh mâu thuẫn, xung đột. Tổ chức các cuộc vận động, các phong trào thi đua yêu nước theo hướng đổi mới, thiết thực, hiệu quả, phù hợp với từng đối tượng, địa bàn, lĩnh vực; biểu dương, khen thưởng kịp thời tập thể, cá nhân có thành tích, quan tâm đến cán bộ công đoàn cơ sở, tập thể và người lao động trực tiếp, chú trọng phát hiện, nhân rộng điển hình tiên tiến, mô hình hoạt động sáng tạo, hiệu quả.

2.3.4. Thường xuyên tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục ý thức pháp luật cho các đoàn viên, người lao động trong các CSGD

Công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật là một trong những nhiệm vụ quan trọng. Các tổ chức công đoàn trong ngành giáo dục, đặc biệt là các CSGD ngoài công lập phải không ngừng đổi mới phương thức vận động, tuyên truyền, phổ biến quyền và lợi ích hợp pháp chính đáng của người lao động trong các CSGD, để từ đó người lao động thấy rõ việc gia nhập các tổ chức công đoàn sẽ có nhiều lợi ích liên quan trực tiếp đến quyền lợi của bản thân. Đồng thời, cần tuyên truyền thường xuyên, liên tục tạo điều kiện để người lao động có cơ hội tìm hiểu, nắm bắt các quy định của Bộ luật lao động, Luật công đoàn và Điều lệ công đoàn đầy đủ, toàn diện; nâng cao vị trí, vai trò của các tổ chức công đoàn trong các CSGD và cùng giải quyết có hiệu quả những vấn đề liên quan đến quyền và lợi ích của

người lao động theo quy định của pháp luật; cán bộ công đoàn trong các CSGD cần tăng cường đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng, kiến thức pháp luật và kỹ năng tuyên truyền pháp luật. Có như vậy thì các quy định của Bộ luật lao động, Luật công đoàn, Điều lệ công đoàn mới đi vào cuộc sống của người lao động, góp phần xây dựng quan hệ lao động hài hòa, ổn định và tiến bộ, đóng góp vào sự phát triển kinh tế và xã hội của cả nước.

3. Kết luận

Công đoàn Việt Nam là tổ chức chính trị - xã hội rộng lớn của giai cấp công nhân và người lao động, là tổ chức hợp pháp bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động được thực hiện theo pháp luật Việt Nam. Để các tổ chức công đoàn thể hiện vai trò đại diện, chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động trong các CSGD thì tổ chức và hoạt động của công đoàn các cấp cần quan tâm thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp. Các giải pháp đề xuất trên đây đều thống nhất và chi phối tác động lẫn nhau, tạo động lực thúc đẩy các tổ chức công đoàn tích cực, tự giác và có trách nhiệm tham gia chăm lo, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động, chỉ có như vậy thì các quy định của pháp luật về vai trò của các tổ chức công đoàn trong bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong các CSGD mới đi vào cuộc sống một cách thiết thực. Đây được xem là một nhiệm vụ chính trị quan trọng, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội, tạo động lực cả về vật chất và tinh thần để xây dựng giai cấp công nhân và Công đoàn Việt Nam hiện đại, lớn mạnh, góp phần quan trọng thực hiện thắng lợi mục tiêu đổi mới./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Chính trị (2021), *Nghị quyết số 02-NQ/TU ngày 12/6/2021 của Bộ Chính trị về đổi mới tổ chức và hoạt động của Công đoàn Việt Nam trong tình hình mới*, Hà Nội.
- [2]. Chính phủ (2020), *Nghị định số 145/2020/NĐ-CP ngày 14/12/2020 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Bộ luật lao động về điều kiện lao động và quan hệ lao động*, Hà Nội.
- [3]. Quốc Hội (2012), *Luật Công đoàn*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4]. Quốc Hội (2013), *Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [5]. Quốc Hội (2019), *Bộ luật lao động*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.